



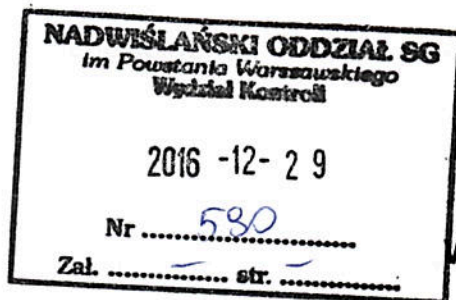
KOMENDANT  
NADWIŚLAŃSKIEGO ODDZIAŁU  
STRAŻY GRANICZNEJ  
im. Powstania Warszawskiego  
02-148 Warszawa, ul. 17 Stycznia 23

NW-NK/10348/16

2 9 GRU. 2016

Egz. nr. 2

Pan ppłk SG Jacek PODSIADŁY  
KOMENDANT  
Placówki Straży Granicznej  
w Lesznowoli



### WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

z kontroli na temat: „Realizacja uprawnień przysługujących osobie zatrzymanej w myśl przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego<sup>1</sup>” zrealizowanej w trybie zwykłym w Placówce Straży Granicznej w Lesznowoli, Lisówek 21, 05-600 Grójec<sup>2</sup>, ujętej w Planie kontroli przewidzianym do realizacji przez Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego<sup>3</sup> Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej<sup>4</sup> na 2016 r.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej<sup>5</sup> w dniach od 28.09.2016 r. do 31.10.2016 r. przez zespół kontrolerów w składzie:

#### kierownik zespołu:

- p. Adam Rytel – specjalista w Wydziale Kontroli NwOSG, upoważnienie nr 64/WK/16 z dnia 28 września 2016 r.

#### członek zespołu:

- p. Paweł Kajka – specjalista w Wydziale Kontroli NwOSG, upoważnienie nr 65/WK/16 z dnia 28 września 2016 r.

Czynności kontrolne w jednostce kontrolowanej przeprowadzono w dniach od 28.09.2016 r. do 7.10.2016 r.

Funkcję kierownika jednostki kontrolowanej<sup>6</sup> w okresie objętym kontrolą pełnił:

- ppłk SG Jacek PODSIADŁY.

<sup>1</sup> Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555, ze zm. – zwanej dalej kpk.

<sup>2</sup> Zwana dalej Placówką.

<sup>3</sup> Zarządzeniem nr 57 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 20 czerwca 2016 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie organizacji i etatów jednostek organizacyjnych Straży Granicznej wprowadzono zmiany etatowe do struktury organizacyjnej Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej, z dniem 1.07.2016 r. zlikwidowano Wydział Kontroli i Audytu Wewnętrznego i w jego miejsce utworzono Wydział Kontroli.

<sup>4</sup> Zwany dalej NwOSG.

<sup>5</sup> Dz. U. z 2011 r. Nr 185, poz. 1092 – zwana dalej ustawą o kontroli

<sup>6</sup> Komendant Placówki Straży Granicznej w Lesznowoli – zwany dalej Komendantem Placówki.

Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano pod poz. 2/2016 r. w książce kontroli prowadzonej w Placówce, zarejestrowanej pod nr RWD nr 1 Nw- LE-50/15.

## I. Zakres kontroli.

### 1. Przedmiotem kontroli było:

- 1.1. sposób i tryb zapoznawania osoby zatrzymanej z jej uprawnieniami;
- 1.2. przestrzeganie praw osób zatrzymanych, określonych w kpk oraz dokumentowanie ich realizacji;
- 1.3. sprawowanie i dokumentowanie nadzoru służbowego nad kontrolowaną działalnością.

### 2. Kontrolą objęto okres od dnia 1.05.2015 r. do dnia 31.08.2016 r.

## II. Cel kontroli.

### Celem kontroli było sprawdzenie i ocena:

- a) legalności, rzetelności i celowości w zakresie zapoznawania osób zatrzymanych z ich uprawnieniami;
- b) legalności, rzetelności i celowości w zakresie realizacji uprawnień osoby zatrzymanej wynikających z przepisów kpk;
- c) rzetelności i celowości w zakresie sprawowania i dokumentowania nadzoru służbowego nad kontrolowaną działalnością.

Ponadto celem kontroli było ujawnienie ewentualnych nieprawidłowości lub uchybień w kontrolowanym obszarze, a także określenie przyczyn i skutków ich powstania oraz osób za nie odpowiedzialnych. Miała ona również na celu zebranie informacji przydatnych do formułowania zaleceń zmierzających do wyeliminowania tych nieprawidłowości i uchybień w przyszłości oraz usprawnienie funkcjonowania badanego obszaru.

## III. Ocena skontrolowanej działalności.

**Realizację zadań objętych zakresem kontroli oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami.** Powyższa ocena jest oceną ogólną wynikającą z ustaleń poczynionych w poszczególnych obszarach kontrolowanej problematyki, udokumentowanych w aktach kontroli i ocenionych w oparciu o mierniki określone w programie kontroli<sup>7</sup>. Ustalono, że w okresie poddanym badaniu funkcjonariusze Placówki zatrzymali 149 osób w związku z naruszeniem przepisów w odnośnych ustawach<sup>8</sup>. Zatrzymanie osoby dokonywano na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia

<sup>7</sup> Przyjęto ocenę w czterostopniowej skali: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami oraz negatywna. Mając na uwadze istotność ocenianego obszaru założono, że ocena pozytywna z nieprawidłowościami zostanie wystawiona, gdy zostaną stwierdzone nieprawidłowości, ale nie będą one miały zasadniczego wpływu na kontrolowaną działalność.

<sup>8</sup> Funkcjonariusze Placówki zatrzymywali osoby w związku z popełnieniem czynu zabronionego wskazanego m.in.: w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U., poz. 1650, ze zm. – zwana dalej ustawą o cudzoziemcach), ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1137) i ustawie z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 186, ze zm.).

12 października 1990 r. o *Straży Granicznej*<sup>9</sup>. W toku kontroli stwierdzono, że poza jednostkowym przypadkiem wszystkie sporządzone protokoły zatrzymania osoby, były zgodne z obowiązującym wzorem. Jednocześnie ustalono, że we wszystkich przypadkach zatrzymanym wręczono pouczenia za ich własnoręcznym podpisem, chociaż 72 z nich (dotyczące cudzoziemców) różniły się od obowiązującego wzoru. Niemniej stwierdzono, że zatrzymani byli skutecznie zapoznawani ze swoimi uprawnieniami.

**Negatywnie oceniono obszar dotyczący realizacji uprawnień osób zatrzymanych, o czym zdecydowały 2 stwierdzone przypadki niezrealizowania żądania osoby zatrzymanej powiadomienia osoby najbliższej oraz 4 przypadki braku udokumentowania wręczenia zatrzymanemu odpisu protokołu zatrzymania.** Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości i uchybienia mogą świadczyć, że funkcjonariusze dokonujący zatrzymania nie przykładali właściwej wagi do realizacji tego zagadnienia. Zatrzymanie osoby jest uprawnieniem ingerującym w konstytucyjne prawo do wolności, w związku z czym musi być oparte na zasadzie praworządności. Oprócz skutku w postaci pozbawienia wolności oraz nałożenia obowiązku podporządkowania się poleceniom związanym z decyzją o zatrzymaniu czynność ta powoduje uruchomienie norm o charakterze gwarancyjnym – uprawnień. Każdy funkcjonariusz Straży Granicznej jest zobowiązany do znajomości podstaw prawnych zatrzymania osoby oraz sposobów przeprowadzenia i udokumentowania tej czynności. Zobowiązany jest również do znajomości praw osoby zatrzymanej oraz konsekwencji, jakie może ponieść za bezprawne zatrzymanie, bądź niezrealizowanie jej uprawnień. Wykazanie bezprawności zatrzymania lub zatrzymanie osoby z naruszeniem jej praw może wiązać się z odpowiedzialnością karną, służbową oraz materialną (odszkodowania). Dlatego tak istotne jest rzetelne i staranne udokumentowanie samego zatrzymania, pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego, jak i ich realizacji. Z zatrzymania osoby sporządza się protokół<sup>10</sup>, do którego należy wciągnąć złożone przez osobę zatrzymaną oświadczenia oraz, w myśl art. 244 § 2 kpk niezwłocznie poinformować ją o przyczynach zatrzymania i o przysługujących jej uprawnieniach<sup>11</sup>.

**Również negatywnie oceniono sprawowanie nadzoru służbowego nad realizacją zadań objętych kontrolą.** Pomimo, że dokonano podziału kompetencyjnego pomiędzy osobami funkcyjnymi w tym zakresie (wewnętrzny podział zadań Placówki) oraz uwzględniono to w szczegółowych zakresach obowiązków

<sup>9</sup> „Funkcjonariusze, wykonując zadania, o których mowa w art. 1 ust. 2, mają prawo zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw” (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 1402, zwana dalej ustawą o SG).

<sup>10</sup> Rada Ministrów - w załączniku do rozporządzenia z dnia 5 września 2014 r. w sprawie wykonywania niektórych uprawnień przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. U. z 2014 r., poz. 1297 – zwanego dalej rozporządzeniem) - określiła wzór takiego protokołu do stosowania przez funkcjonariuszy SG.

<sup>11</sup> W tym o prawie do: skorzystania z pomocy adwokata lub radcy prawnego (art. 245 § 1 kpk), korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim (art. 72 § 1 kpk), złożenia oświadczenia i odmowy złożenia oświadczenia (244 § 3 kpk), otrzymania odpisu protokołu zatrzymania (244 § 3 kpk), dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawie wniesienia do sądu zażalenia na zatrzymanie w terminie 7 dni od dnia zatrzymania (art. 246 § 1 kpk), prawie do kontaktu z przedstawicielstwem dyplomatycznym państwa, którego jest obywatelem (art. 612 § 2 kpk), natychmiastowego zwolnienia, jeżeli ustaly przyczyny zatrzymania (art. 248 § 1 i § 2 kpk).

i uprawnień funkcjonariuszy to stwierdzono problemy w realizowaniu oraz rozliczaniu z tego zadania. Ocenę tę sformułowano w oparciu o stwierdzony brak udokumentowania zapoznania się przełożonego z protokołem zatrzymania osoby (2 przypadki) oraz potwierdzenie zapoznania się z tym dokumentem jedynie nieczytelnym podpisem (6 przypadków). Jednocześnie na taką ocenę wpływ miały stwierdzone nieprawidłowości i uchybienia w realizacji uprawnień osób zatrzymanych, co może świadczyć o tym, że przełożeni nie przykładali należytej wagi do tego problemu. Niemniej, nie stwierdzono by ustalone nieprawidłowości i uchybienia przyniosły negatywne następstwa w kontrolowanym obszarze.

#### **Kontrolę przeprowadzono w oparciu o ocenę<sup>12</sup>:**

- materiałów źródłowych udostępnionych kontrolującym, tj.: wewnętrzny podział zadań Placówki, szczegółowe zakresy obowiązków i uprawnień funkcjonariuszy;
- dokumentów zgromadzonych w toku poszczególnych postępowań administracyjnych i karnych oraz wyjaśnień złożonych przez kierownika jednostki kontrolowanej;
- dokumentacji świadczącej o sprawowaniu nadzoru służbowego.

#### **Ocenę sformułowano na podstawie następujących ustaleń:**

**Pozytywnie z uchybieniami oceniono zapoznawanie zatrzymanego z jego uprawnieniami.** Stwierdzono, że wszystkim zatrzymanym wręczono pouczenie o prawach osoby zatrzymanej, lecz w 72 przypadkach dotyczących zatrzymanych cudzoziemców<sup>13</sup> różniły się one od obowiązującego wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2014 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym<sup>14</sup>. Wręczone cudzoziemcom pouczenia były przetłumaczone na języki narodowe i zatytułowane „Pouczenie o uprawnieniach zatrzymanego cudzoziemca”. W dokumentach tych dodano pkt 9 dotyczący prawa wniesienia do prokuratora skargi na sposób zatrzymania w terminie 7 dni od daty zatrzymania, jako podstawę prawną podając art. 11 ust. 2a lit. a ustawy o SG oraz zmieniono brzmienie pkt. 10 dostosowując go do przepisów ustawy o cudzoziemcach. Komendant Placówki wyjaśnił „wszystkie pouczenia o prawach zatrzymanego były pobierane ze strony „KGSG/ZdsC/Wydział IV Koordynacji Postępowań Administracyjnych (...)”<sup>15</sup>. Nie można uznać argumentacji Komendanta Placówki, gdyż jedynym funkcjonującym w obiegu prawnym wzorem pouczenia jest wzór określony w trybie przewidzianym w kpk przez Ministra Sprawiedliwości. Działanie takie uznano za uchybienie formalne, które nie przyniosło negatywnych następstw

<sup>12</sup> Dla osiągnięcia zamierzonego celu zbadano 100% dokumentacji w zakresie: rozwiązań organizacyjno-funkcjonalnych dotyczących sprawowania nadzoru służbowego. Badaniu poddano również 50 % dokumentacji związanych z zatrzymaniem osób, tj. 75 postępowań karnych i administracyjnych, w tym 2 ob. RP i 73 cudzoziemców.

<sup>13</sup> Co daje 96% wszystkich skontrolowanych przypadków.

<sup>14</sup> Mowa tu o wzorze określonym w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 maja 2014 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 737), następnie uchylone z dniem 1.07.2015 r. tożsamym rozporządzeniem (Dz. U. z 2015 r., poz. 835), zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie wzoru pouczenia.

<sup>15</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

w kontrolowanym obszarze. Pomimo, że wręczane pouczenia nie były identyczne z obowiązującym wzorem, to zawierały tożsamy katalog uprawnień. Mając to na uwadze należy uznać, że osoby zatrzymane były skutecznie pouczone o przysługujących im uprawnieniach. Za stosowanie ww. pouczenia odpowiadają funkcjonariusze dokonujący zatrzymania osoby oraz ich przełożeni z tytułu sprawowanego nadzoru służbowego.

Ustalono, że we wszystkich przypadkach osoba zatrzymana potwierdziła własnoręcznym podpisem zapoznanie się z uprawnieniami zawartymi w sekcji „Oświadczenie zatrzymanego” protokołu oraz odbiór kopii pouczenia o jej uprawnieniach. W 1 przypadku<sup>16</sup> zatrzymany kwitując odbiór pouczenia nie wpisał daty tej czynności. Obowiązek potwierdzenia odbioru pouczenia ze wskazaniem daty wynika bezpośrednio ze wzoru tego pouczenia, a wyegzekwowanie tego ciężu na funkcjonariuszach uczestniczących w zatrzymaniu. Komendant Placówki wyjaśnił, że: *„(...) jest to błąd formalny, natomiast warto nadmienić, że dodatkowo ze swoimi prawami osoba zatrzymana została zapoznana w samym protokole zatrzymania gdzie również potwierdziła to własnoręcznym podpisem. Naturalną rzeczą jest to, że tego typu przeoczenie nie było umyślne i nie będzie powielane w przyszłości”*<sup>17</sup>. Uznano to za uchybienie formalne mogące świadczyć o braku rzetelności i przykładania należytej staranności przy sporządzaniu dokumentacji przez funkcjonariuszy dokonujących zatrzymania oraz przełożonych realizujących nadzór służbowy.

Stwierdzono, że poza jednostkowym przypadkiem<sup>18</sup> stosowano właściwy formularz protokołu zatrzymania osoby określony w załączniku do rozporządzenia. Komendant Placówki wskazał, że w powyższym przypadku zastosowano wzór protokołu zatrzymania stosowany po nowelizacji kodeksu karnego z dnia 1.07.2015 r.<sup>19</sup> Przywołane przez Komendanta zmiany legislacyjne nie spowodowały zmiany ustalonego przez Radę Ministrów do stosowania przez Straż Graniczną wzoru protokołu zatrzymania osoby. Powyższe oceniono jako uchybienie formalne, które nie przyniosło negatywnych następstw w badanym obszarze. Odpowiedzialność za zastosowanie niewłaściwego wzoru protokołu zatrzymania osoby ponosi funkcjonariusz sporządzający ten dokument.

W zakresie realizacji uprawnień osób zatrzymanych ustalono, że funkcjonariusze Placówki w protokołach właściwie wskazywali podstawę prawną zatrzymania oraz podawali opis zarzucanego czynu wraz z jego kwalifikacją prawną. Stwierdzono wyłącznie 1 przypadek<sup>20</sup> nie wskazania podstawy prawnej zatrzymania, tj. art. 11 ust. 1 pkt 5 ustawy o SG w zw. z art. 394 ust 1 i 2 ustawy o cudzoziemcach. Komendant Placówki wyjaśnił *„(...) podstawy prawne i przyczyny zatrzymania są podane w opisie*

<sup>16</sup> Dowód, akta kontroli, s. 126 i 214-222.

<sup>17</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

<sup>18</sup> Dowód, akta kontroli, s. 120-122 i 214-222.

<sup>19</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

<sup>20</sup> Dowód, akta kontroli, s. 102-103 i 214-222.

szczegółowym w dolnej części protokołu zatrzymania"<sup>21</sup>. Nie można zgodzić się z takim twierdzeniem, gdyż we wskazanym przez Komendanta Placówki miejscu zostały podane przyczyny zatrzymania oraz ich kwalifikacja prawna, a nie podstawa prawna zatrzymania przez funkcjonariuszy SG. Należało ją wskazać (wstawienie „x”) we właściwym miejscu protokołu. Powyższe uznano za uchybienie formalne, które nie spowodowało negatywnych następstw w kontrolowanym obszarze. Niemniej świadczy o niewystarczającej staranności u funkcjonariusza sporządzającego ww. dokument, a także jego przełożonego z racji sprawowanego nadzoru służbowego.

Ustalono, że w 42 przypadkach dotyczących zatrzymania cudzoziemców w protokole zawarto informację, że cudzoziemiec włada językiem polskim w wystarczającym stopniu, jednakże w 24 protokołach<sup>22</sup> nie uczyniono takiej wzmianki. Może to budzić wątpliwości czy osoba zatrzymana - cudzoziemiec zrozumiał przyczynę i podstawę zatrzymania. Komendant Placówki wyjaśnił: „(...) w protokołach, w których brakowało informacji, iż cudzoziemiec włada językiem polskim w sposób umożliwiający zrozumienie podstaw i przyczyn zatrzymania – informacja ta została udokumentowana w każdym z protokołów przesłuchania osoby, które były przesłuchiwane bez udziału tłumacza. Przy każdym protokole zatrzymania zostaje wręczone pouczenie w języku narodowym cudzoziemca bez względu na to, czy rozumie język polski.”<sup>23</sup> Protokół powinien zostać sporządzony niezwłocznie po zatrzymaniu osoby i jest dokumentem pierwotnym w całym postępowaniu. Dlatego też, zdaniem zespołu kontrolnego informację o znajomości języka polskiego w wystarczającym stopniu do zrozumienia podstaw i przyczyn zatrzymania oraz odstąpienie od prawa skorzystania z udziału tłumacza powinny zostać wyraźnie w nim wskazane, w celu uniknięcia ewentualnych skutków wniesienia do sądu zażalenia na zatrzymanie. Jednocześnie ustalono, że w 7 przypadkach zatrzymani cudzoziemcy wnioskowali o udział tłumacza w czynnościach związanych z ich zatrzymaniem. Potwierdzeniem realizacji praw w tym zakresie było wskazanie w protokołach (w rubryce „Osoby uczestniczące w czynnościach”) danych personalnych tłumacza biorącego udział w czynnościach, a także zamieszczenie na każdej stronie protokołu stempla imiennego tłumacza opatrzonego jego podpisem.

W kontrolowanym okresie osoby zatrzymane nie wnosiły żądań w zakresie, o którym mowa w art. 245 § 1 kpk, tj. nawiązania kontaktu z adwokatem i bezpośrednio z nim rozmowy, powiadomienia pracodawcy, szkoły, uczelni, dowódcy (w przypadku żołnierza), lub zarządzającego przedsiębiorcy lub niebędącego pracownikiem członka organu zarządzającego przedsiębiorcy (art. 261 § 3), nawiązania kontaktu z urzędem konsularnym, przedstawicielstwem dyplomatycznym lub z przedstawicielstwem państwa stałego miejsca zamieszkania w przypadku braku jakiegokolwiek obywatelstwa (art. 612

<sup>21</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

<sup>22</sup> Co stanowiło 32% skontrolowanych przypadków. Dowód, akta kontroli, s. 214-229.

<sup>23</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

§ 2 kpk). Stwierdzono, że w każdym przypadku o zatrzymaniu cudzoziemca Placówka informowała właściwego konsula<sup>24</sup>.

Ustalono, że żaden z zatrzymanych nie wniósł zażalenia na zatrzymanie do właściwego Sądu. W 1 przypadku osoba zatrzymana zażądała konsultacji lekarskiej. W sporządzonym protokole wskazano placówkę medyczną, w której dokonano konsultacji<sup>25</sup>.

Stwierdzono, że czas zwolnienia osób zatrzymanych był skorelowany z czasem zakończenia czynności administracyjnych, bądź przekazaniem osoby zatrzymanej innej jednostce organizacyjnej SG w celu jej umieszczenia w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców<sup>26</sup>, lub w celu wykonania decyzji o nakazie opuszczenia terytorium RP. W przypadkach, gdy zatrzymani cudzoziemcy postanowieniem sądu byli przekazywani w celu osadzenia w SOdC, bądź wydalenia z terytorium RP w protokołach odnotowywano datę i godzinę oraz jednostkę organizacyjną, której osobę zatrzymaną przekazano. Niemniej w 1 przypadku stwierdzono brak daty i godziny zwolnienia bądź przekazania zatrzymanego<sup>27</sup>, przez co na podstawie tego protokołu nie było możliwe ustalenie, czy zatrzymanego zwolniono niezwłocznie po ustaniu przyczyny zatrzymania. Obowiązek ten wynikał bezpośrednio ze wzoru ww. dokumentu. Niemniej, fakt ten można było ustalić na podstawie innej dokumentacji znajdującej się w teczce sprawy<sup>28</sup>. Odpowiedzialność za powyższe ponoszą funkcjonariusze bezpośrednio realizujący zatrzymanie osoby oraz ich bezpośredni przełożeni z racji sprawowanego nad nimi nadzoru służbowego.

Ustalono, że w 2 przypadkach zatrzymani wnieśli żądanie powiadomienia o zatrzymaniu osoby najbliższej<sup>29</sup>. W protokołach zatrzymania osoby nie wskazano, o jaką osobę chodzi konkretnie (imię i nazwisko osoby, pokrewieństwo), ani formy kontaktu (nr telefonu, e-mail). **W toku kontroli nie stwierdzono, aby uprawnienia te zostały zrealizowane oraz udokumentowane, co uznano za nieprawidłowość.** Komendant Placówki wyjaśnił, że: „(...) w protokołach, w których osoby zatrzymane żądały powiadomienia osoby najbliższej (...) wystąpiła omyłka pisarska”<sup>30</sup>. Jednakże trzeba zauważyć, że w tych protokołach nie wnoszono poprawek, nie czyniono skreśleń, nie wskazywano omyłek pisarskich. Protokoły zostały podpisane zarówno przez funkcjonariusza jak i osobę zatrzymaną. Należy zatem przyjąć, że obie strony zgodziły się na zawartą w protokole treść. Wobec tego zespół kontrolny nie mógł zgodzić się z wyjaśnieniami Komendanta Placówki. **Ponadto stwierdzono w 4 przypadkach brak podpisu osoby zatrzymanej potwierdzającego otrzymanie odpisu protokołu**

<sup>24</sup> Stanowi to realizację postanowień art. 612 § 1 kpk.

<sup>25</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

<sup>26</sup> Zwanym dalej SOdC.

<sup>27</sup> Dowód, akta kontroli, s. 117-118 i 214-222.

<sup>28</sup> Komendant Placówki wyjaśnił, że: „(...) w protokole zatrzymania (...) brak jest daty zwolnienia osoby gdyż ww. został przekonwojowany do SOdC w Przemyślu”.

<sup>29</sup> Dowód, akta kontroli, s. 136-137, 138-139 i 214-222.

<sup>30</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

zatrzymania<sup>31</sup>. Powyższe może świadczyć o nie zrealizowaniu uprawnienia zatrzymanego, o którym mowa w art. 244 § 3 kpk. Komendant Placówki wyjaśnił, że: „(...) we wszystkich powyższych przypadkach (...) cudzoziemcy nie chcieli odpisu protokołu zatrzymania osoby”<sup>32</sup>. Prawo do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania ma charakter obligatoryjny, czego potwierdzeniem może być również wzór dokumentu, gdzie przewidziano potwierdzenie tego faktu podpisem zatrzymanego. Mając to na uwadze należy przyjąć, że odmowa przyjęcia kopii protokołu powinna być w odpowiedni sposób udokumentowana. Tym bardziej, że funkcjonariusze sporządzający protokoły zatrzymania osoby w każdym przypadku zamieszczali informację o odstąpieniu przez zatrzymanego od skorzystania z fakultatywnych uprawnień, np. od prawa do poinformowania o zatrzymaniu osoby najbliższej. Powyżej wskazane nieprawidłowości świadczą o nierzetelnym wykonywaniu czynności służbowych przez funkcjonariuszy oraz bagatelizowaniu zagadnienia przez ich bezpośrednich przełożonych. Niezrealizowanie uprawnień wynikających z kpk może prowadzić do wnoszenia przez zatrzymanych zażaleń do sądów na zatrzymanie oraz dochodzenia odszkodowania z tytułu pozbawienia ich określonych praw. **Mając na uwadze nieprawidłowości dotyczące niezrealizowania uprawnień w zakresie poinformowania osób najbliższych o zatrzymaniu oraz niedostarczenia odpisu protokołu zatrzymania obszar ten oceniono negatywnie.**

**W sposób właściwy dokonano w Placówce faktycznej organizacji w zakresie sprawowania nadzoru służbowego nad realizacją zadań objętych kontrolą. Podział kompetencyjny pomiędzy osoby funkcyjne został zapisany w Wewnętrznym Podziale Zadań Placówki oraz w szczegółowych zakresach obowiązków i uprawnień funkcjonariuszy<sup>33</sup>. Stwierdzono natomiast problem w realizowaniu ww. obowiązków, a także w rozliczaniu funkcjonariuszy z tego zadania przez bezpośrednich przełożonych.** Uznano, że zapoznanie się z protokołem zatrzymania osoby potwierdzone podpisem przez osobę funkcyjną (w rubryce „Zapoznałem się”) jest minimalnym dowodem sprawowania nadzoru nad realizacją czynności służbowych będących przedmiotem kontroli. Z założenia winno ono nastąpić bezpośrednio

<sup>31</sup> Co stanowiło 5,33% skontrolowanych przypadków. Dowód, akta kontroli, s. 97-99,104-105, 129-130, 132-133, i 214-222.

<sup>32</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

<sup>33</sup> Za bezpośredni nadzór nad wykonywaniem zadań w zakresie pracy operacyjno-śledczej oraz czynnościami wynikającymi z przepisów regulujących pobyt i zatrudnienie cudzoziemców na terytorium RP odpowiadał zastępca Komendanta Placówki. Zadania w tym zakresie realizowane były przez Zespół Operacyjno-Śledczy, Zespół ds. Cudzoziemców oraz Grupę Zamiejscową w Radomiu. Kierownik Zespołu Operacyjno-Śledczego zgodnie ze Szczegółowym zakresem obowiązków i uprawnień m.in. zobowiązany był do nadzoru nad przestrzeganiem praw w postępowaniu z osobami doprowadzanymi, zatrzymanymi i osadzonymi w pomieszczeniach do tego przeznaczonych, nadzoru nad właściwym prowadzeniem dokumentacji dotyczącej osób zatrzymanych oraz kontrolowanie prowadzonej dokumentacji służbowej. W szczegółowym zakresie obowiązków i uprawnień kierownika Zespołu ds. Cudzoziemców zawarto zadanie w zakresie nadzoru nad poprawnością prowadzenia obowiązującej w Zespole dokumentacji dotyczącej realizacji zadań służbowych. Ponadto w szczegółowym zakresie obowiązków i uprawnień Kierownika Grupy Zamiejscowej w Radomiu zawarto zadanie nadzorowanie zatrzymywania osób przez podległych funkcjonariuszy w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw oraz doprowadzania ich do właściwego organu Straży Granicznej, sądu lub prokuratury. Kierownicy Zmian, zgodnie ze swoimi zakresami obowiązków zobowiązani byli do nadzorowania realizacji uprawnień osób zatrzymanych oraz osadzonych określonych w odrębnych przepisach oraz bieżącego dokumentowania zdarzeń mających wpływ na działalność placówki. Dowód, akta kontroli, s. 36-64, 88-96, 188-205.



po zatrzymaniu osoby, dzięki czemu możliwe jest usunięcie ewentualnych uchybień bądź nieprawidłowości.

Ustalono, że w 2 przypadkach właściwy przełożony nie zapoznał się z *Protokołem zatrzymania osoby*<sup>34</sup>, a w 6 przypadkach sprawowany nadzór potwierdzony został jedynie nieczytelnym podpisem<sup>35</sup>. Komendant Placówki w zakresie braku podpisu świadczącego o zapoznaniu się z ww. protokołem przez przełożonego wyjaśnił, że: „(...) były to zatrzymania w dni świąteczne i godz. popołudniowych i w przypadku nieobecności kierownika zespołu lub kierownika grupy wówczas protokoły zatwierdzał Kierownik Zmiany PSG Lesznowola, które z GZ Radom należało wysłać faksem lub mailem zewnętrznym i zatwierdzony był odsyłany z powrotem. Wówczas GZ w Radomiu nie posiadała dostępu do systemów SG. Aby nie załączać kilkakrotnie skanowanych i drukowanych protokołów zatrzymania do akt załączano wydruk z pieczęcią oraz podpisem osoby zatwierdzającej, a drugi egzemplarz zawierał wszelkie niezbędne podpisy zatrzymanego”<sup>36</sup>. Należy zwrócić uwagę, że zarówno w aktach kontrolnych, jak i w aktach przekazanych wraz z postępowaniem innym organom winny znajdować się jednobrzmiące dokumenty. Jednocześnie Komendant Placówki nie przedstawił żadnych dowodów mogących potwierdzać jego wyjaśnienia, a przede wszystkim nie dostarczono kontrolerom „zatwierdzonych” dokumentów. Pomimo, że w zdecydowanej większości zatrzymań odnotowano sprawowanie nadzoru służbowego to nie przełożyło się to na wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień. Szczególnie dotyczy to nie zwrócenia uwagi na zgłoszone żądanie powiadomienia osoby najbliższej oraz brak potwierdzenia doręczenia odpisu kopii protokołu zatrzymania osoby. Nie przedłożono kontrolerom żadnej dokumentacji mogącej potwierdzić, że przełożony zareagował na stwierdzone nieprawidłowości (np. przeprowadzenie udokumentowanych notatką służbową dodatkowych wyjaśnień). Może to świadczyć o tym, że przełożeni nie przywiązywali należytej wagi do sporządzanej w związku z zatrzymaniem osób dokumentacji, w tym również dokumentowania realizacji praw zatrzymanych. **W ocenie kontrolerów nadzór realizowany był niewłaściwie, bez sprawdzania dokumentacji pod względem formalnym. W związku z powyższym ten obszar objęty kontrolą oceniono negatywnie.**

#### IV. Wnioski/zalecenia.

Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli, w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień oraz usprawnienia kontrolowanej działalności sformułowano następujące zalecenia:

<sup>34</sup> Dowód, akta kontroli, s. 100-101, 124-125 i 214-222.

<sup>35</sup> Dowód, akta kontroli, s. 106-115, 120-122 i 214-222.

<sup>36</sup> Dowód, akta kontroli, s. 230-249.

1. Dokonać przeglądu posiadanych w Placówce wzorów dokumentów stosowanych w toku zatrzymania osoby oraz zobowiązać funkcjonariuszy do bezwzględnego stosowania wzorów zgodnych z obowiązującymi przepisami;
2. Bezwzględnie realizować uprawnienia osoby zatrzymanej wynikające z przepisów kpk;
3. Każdorazowo, niezależnie od woli zatrzymanego, wręczać osobie odpis protokołu zatrzymania. Odmowę jego przyjęcia odnotowywać w tym dokumencie;
4. W przypadku deklaracji znajomości języka polskiego przez zatrzymanego cudzoziemca fakt ten odnotowywać w protokole zatrzymania;
5. Protokoły zatrzymania osoby zatwierdzać ze wskazaniem stanowiska, stopnia służbowego oraz imienia i nazwiska funkcjonariusza zapoznającego się z ww. dokumentem;
6. Nadzór służbowy nad wykonywaniem czynności zatrzymania osoby prowadzić w sposób wnikliwy i rzetelny, mogący zapobiec ewentualnym błędom przy sporządzaniu dokumentacji oraz niezrealizowaniu uprawnień osób zatrzymanych;
7. Każdorazowo odnotowywać przeprowadzenie nadzoru służbowego w karcie kontrolnej oraz dokumentacji sporządzonej na okoliczność zatrzymania osoby;
8. Przeprowadzić szkolenie lokalne w zakresie znajomości uprawnień osób zatrzymanych oraz sporządzania dokumentacji służbowej na okoliczność zatrzymania, z uwzględnieniem nieprawidłowości i uchybień stwierdzonych w ramach przedmiotowej kontroli.

**V. Informację o wykonaniu zaleceń lub wykorzystaniu wniosków, a także o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia należy przedłożyć zarządzającemu kontrolę w terminie do 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia za pośrednictwem Naczelnika Wydziału Kontroli Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej im. Powstania Warszawskiego.**

**VI. Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przeznaczony jest dla kierownika jednostki kontrolowanej.**

  
**plk SG Andrzej RYTWIŃSKI**

.....  
kierownik jednostki kontrolującej